

NORMBLADEN PVH (GIDSEN VOOR GOEDE PRAKTIJKEN)

I. Toepassingsgebied: Eekhoorns

Er zijn veel soorten eekhoorns, welgeteld 285 verschillende soorten. Grofweg kunnen deze ingedeeld worden in de categorieën boomeekhoorns, grondeekhoorns en vliegende eekhoorns. Daarnaast kunnen ze nog verder ingedeeld worden in winterharde eekhoorns en tropische eekhoorns. Winterharde eekhoorns leggen een voedselvoorraad aan voor de winterdag en gaan daarbij vaak ook in een winterrust. Tropische eekhoorns zullen geen voedselvoorraad aanleggen omdat zij gewend zijn het hele jaar door voedsel ter beschikking te hebben.

Eekhoorns zijn knaagdieren en hebben tanden en kiezen die altijd doorgroeien. De tanden en kiezen slijten af op elkaar en ook door knagen op bijvoorbeeld takken, boombast, schillen van noten etc. De meeste eekhoorns leven solitair, maar er zijn ook soorten die in groepen leven.

Het hangt van de soort af wanneer de eekhoorn actief is. Sommige eekhoornsoorten zijn nachttactief en andere weer overdag. Ook is het afhankelijk van de soort of de eekhoorn aan een winterrust doet, of het hele jaar door actief blijft zoals de tropische eekhoorns. Eekhoorns zijn per dag maar een paar uur actief, vaak vroeg in de ochtend en in de namiddag. Daartussen rusten ze of zitten ze in hun nest en verzorgen ze zichzelf. Eekhoorns gebruiken veel tijd om hun vacht te verzorgen. Ze zijn één van de schoonste dieren in de knaagdierenorde. De eekhoorn heeft zweetklieren onder de voeten. Als de eekhoorn het warm heeft of opgewonden is, laat deze zweetsporen achter. In de winter zijn de eekhoorns meestal alleen actief in de ochtend. De rest van de dag blijven ze in of rond hun nest. Bij guur weer kan de eekhoorn wel dagen in zijn nest blijven, de meeste eekhoorns houden echter geen winterslaap maar een winterrust. Bij een winterrust komen de dieren elke dag of om de paar dagen naar buiten om te eten en te drinken.

De eekhoorn is een prooidier, zijn grootste vijanden zijn roofvogels, marters en vossen. De boomeekhoorns bouwen hun nesten het liefst in een spelonk of in de holte van een boom. Als deze niet aanwezig zijn bouwen ze hun nest het in een kruising van diverse takken. Dit takkennest bekleden ze met bladeren, mos, bast en alles wat ze verder kunnen vinden in het bos. De grondeekhoorns graven verschillende holen waarin zij hun nesten bouwen. De gebruikte materialen komen bij de boom- en grondeekhoorns overeen. Bij een goede verzorging kunnen eekhoorns in gevangenschap wel 12 tot 15 jaar oud worden. Uitzonderingen werden meer dan 20 jaar oud. De leeftijd is deels afhankelijk van de soort eekhoorn die er gehouden wordt.

Er zijn enkele soorten die niet gehouden mogen worden in Nederland. Dit zijn de inheemse soorten zoals de Nederlandse rode eekhoorn met al zijn ondersoorten. De inheemse soorten vallen onder de Flora en Fauna wetgeving en mogen daarom niet gehouden, verhandeld en gekweekt worden.

Inheemse soort:

- *Sciurus vulgaris*, Europese rode eekhoorn

Ook zijn er een aantal uitheemse eekhoornsoorten verboden. Dit zijn de soorten die een gevaar vormen voor de Nederlandse flora en fauna. Deze uitheemse soorten worden dan ook invasieve exoten genoemd. De Siberische grondeekhoorn, *Tamias Sibiricus* is nog in behandeling, deze mag nog gehouden worden tot de IAS (Invasive Alien Species) lijst intreedt. De uitheemse soorten die op dit moment niet in Nederland gehouden mogen worden zijn:

- Pallas eekhoorn, *Callosciurus Erythraeus*
- Grijs eekhoorn, *Sciurus carollinensis*
- Amerikaanse voseekhoorn, *Sciurus niger*

II Voeding

De voeding kan per eekhoornsoort zeer verschillen, wel valt er redelijk een algemeen beeld te schetsen over de voeding per categorie. Zo bestaat het voedsel bij de winterharde eekhoorns hoofdzakelijk uit een zaad- en notenmengsel afgewisseld met wat fruit, champignons, de nodige mineralen en eiwitten. Het notenmengsel moet o.a. diverse noten bevatten zoals: hazelnoten, tamme kastanjes, walnoten, cedernoten, zonnebloempitten, dennenzaad, pompoenpitten, amandelen etc. (pinda's zijn niet geschikt voor eekhoorns!). Winterharde soorten krijgen alleen fruit dat in koude streken groeit, zoals appel of peer. Pas bij deze soorten op voor te veel fruit omdat ze nogal gevoelig zijn voor darmstoornissen. Fruit is echter wel noodzakelijk voor de vitaminen, ook af en toe een champignon voeren is geen overbodige luxe. In de natuur eten eekhoorns ook paddenstoelen. Vitaminen kunnen ook aangeboden worden door middel van vitaminedruppels of pillen.

Ook is het belangrijk om mineralen en eiwitten in het voer te verwerken. Mineralen kunnen aangeboden worden door middel van een mineralen blok en eiwitten door middel van katten- of hondenbrokken en meelwormen. In de natuur willen eekhoorns nog wel eens een jong vogeltje pakken om zo aan hun eiwitten te komen. Een uitgekookt soepbot, kippenbot, sepiaschaal etc. is een goede bron van calcium waarmee ze tegelijkertijd hun tanden kunnen slijten.

De voeding van tropische eekhoornsoorten bestaat voornamelijk uit allerlei soorten vers fruit zoals kiwi, banaan, sinaasappel, mango, druif, peer, appel, avocado, vijgen, etc. Ze hebben dagelijks een verse portie fruit nodig! Dit fruit dieet kan voor een aantal soorten afgewisseld worden met noten en zaden.

Naast de vaste voeding kunnen er nog verse takken met blad bijgegeven worden. Vooral de knoppen, bladeren en bast worden hiervan gegeten. Geschikt zijn takken van de wilg, berk, beuk en hazelaar. Takken zijn ook weer belangrijk om het knagen te stimuleren waardoor de tanden kunnen slijten.

III. Huisvesting:

Bij boomeekhoorns is de hoogte van het verblijf van groot belang. Deze volières moeten hoog zijn en voorzien worden van klimmateriaal. Touwen, boomstammen en takken kunnen hiervoor gebruikt worden.

Bij grondeekhoorns is vooral het grondoppervlak belangrijk en geef ze indien mogelijk de beschikking over een stukje "grond" waarin ze kunnen graven om zo in hun natuurlijke gedrag te kunnen voorzien.

De dieren moeten te allen tijde hun natuurlijke gedrag kunnen uiten en daar moet de volière op aangepast worden.

De meeste eekhoorns kunnen goed knagen, zorg er dus voor dat de materialen van het eekhoornverblijf tegen knagen bestand zijn. Ook de bodem van het verblijf heeft extra aandacht nodig. Eekhoorns en in het bijzonder grondeekhoorns kunnen goed graven, zorg er dus voor dat de bodem langs de randen van het verblijf bestaat uit tegels / beton of verwerk gaas in de bodem.

Er zijn solitair levende eekhoorns en eekhoorns die in groepen leven. Solitair levende eekhoornsoorten kunnen niet continu paarsgewijs gehouden worden. Bij het houden van meer dan één solitair levend dier zullen er ook meerdere volières gebruikt moeten worden om te kunnen voldoen aan het natuurlijke gedrag. Bij solitair levende eekhoorns moet dus een reserve kooi ter beschikking staan. Dit omdat als de dieren (in perioden van bijvoorbeeld zwangerschap / jongen) elkaar niet goed verdragen zij dan geen stress van elkaar zullen ondervinden. Een stelregel hierbij is ook dat er per eekhoorn een "slaapblok" aanwezig plus eentje extra. Dit zodat de dieren zich kunnen verstoppen of terugtrekken en wanneer daar behoefte aan is ook kunnen verhuizen van nest. Dit laatste geldt trouwens ook voor eekhoorns die in groepen leven.

De slaapblokken moeten vrij zijn van vocht, tocht en vorst maar moeten wel goed genoeg blijven ventileren (bijvoorbeeld gaten boren in de zijwanden of een gazen bodem) zodat het blok droog blijft. Zorg ervoor dat de eekhoorns beschut kunnen zitten tegen regen en wind en altijd een droog gedeelte tot hun beschikking hebben.

Als nestmateriaal kunnen hooi, houtwol, kapok, wol, kokosvezels etc. gebruikt worden.

Het verblijf van tropische eekhoorns moet in de winterdag verwarmd worden, elke soort heeft een minimale temperatuur waarbij ze kunnen leven en deze mag niet overschreden worden.

Eekhoorns horen niet thuis in een kleine kooi, ze hebben ruimte nodig. Dit kan bereikt worden met een buiten-volière of grote ren met voldoende oppervlak en hoogte. Eekhoorns zijn geen knuffeldieren maar kunnen wel zeer tam gemaakt worden. Het is zeker zinvol eens te gaan praten en kijken bij andere eekhoornliefhebbers.

IV. Gezondheid:

Eekhoorns hebben niet vaak last van ziekten maar zijn wel gevoelig voor een aantal problemen:

Luchtwegproblemen: zorg voor ventilatie in hok en blok maar voorkom tocht.

Darmproblemen: deze ontstaan door onjuiste voeding en infecties met virussen, bacteriën, wormen of coccidiën. Maar ook stress of medicatie kunnen voor darmproblemen zorgen. Laat regelmatig ontlasting microscopisch onderzoeken. Met name bij problemen, maar ook bij de introductie van nieuwe dieren. Darminfecties zoals coccidiose of wormen zijn regelmatig onopgemerkt aanwezig. Deze infecties worden manifest wanneer de infectiedruk te hoog wordt of indien er sprake is van stressfactoren.

Huidproblemen: kunnen voorkomen bij te lage luchtvochtigheid. Ook door het schuren van vacht/huid op niet schone takken kunnen irritaties, allergische reacties van de huid, en infecties ontstaan.

Gebitsproblemen: ontstaan meestal door standafwijkingen van gebitselementen. Daardoor treedt er een afwijkende afslijting op waardoor scherpe punten ontstaan die beschadigingen in de mond of eetproblemen kunnen veroorzaken. Bij een gebrek aan juiste voedingsstoffen kunnen tanden van onvoldoende kwaliteit ontstaan die daardoor kunnen afbreken.

Botbreuken: botbreuken kunnen voorkomen bij een onvoldoende verkalkt skelet door gebrek aan juiste voedingsstoffen.

V. Soortspecifiek gedrag

Eekhoorns zijn erg actieve en beweeglijke dieren. Ze communiceren door te sjirpen, kwetteren of te blaffen. Ook de staart is een belangrijke bron van communicatie. Klappen met de staart, heen en weer zwaaien, naar achter omhoog strekken of hoog boven de rug dragen en opzetten, alles heeft zijn eigen betekenis. Als een eekhoorn gevaar voelt zal deze onbeweeglijk blijven zitten, de “freeze” reactie. Een boomeekhoorn in het wild zal bij duidelijk naderend gevaar vanaf de grond spiraalsgewijs de boom in vluchten. Terwijl de eekhoorn rondjes draait en omhoog gaat, drukt hij zijn buik strak tegen de bast. De eekhoorn blijft dan ronddraaien en heen en weer springen totdat het gevaar is geweken. Tijdens het vluchten zullen ze regelmatig de route te veranderen om zo de belager te slim af te zijn.

Ook kunnen eekhoorns in paniek bij het vangen of opsluiten zich bevrijden door middel van knagen. Zo kunnen zij bij gebruik van niet knaagbestendige materialen (houten vangkooitjes, kartonnen dozen) zich snel een weg banen naar buiten. Ook aangeboden nestkasten voorzien ze zo nodig zelf van een tweede in- of uitgang.

VI. Voortplanting

Winterharde eekhoorns planten zich 1 tot 3 keer per jaar voort. Dit kan afhankelijk zijn van onder andere het weer en de beschikbare hoeveelheid voedsel. Maar ook de leeftijd en andere omstandigheden spelen een rol bij het aantal nesten en jongen dat ze krijgen. Tropische soorten kunnen zich in principe het hele jaar door voortplanten, ze kennen immers geen seizoen en beschikken het hele jaar over voldoende voedsel. Een worp bestaat meestal uit 1 tot 6 jongen.

De draagtijd varieert van 30 tot 45 dagen, afhankelijk van de soort. De jongen komen uit het nest na ongeveer 5 à 6 weken. Na 10 tot 13 weken zijn (eten) de jongen zelfstandig.

VII. Verdere informatie:

Chris Henwood, *The guide to owning chipmunks* isbn 0-7938-2176-2

Richard W. Thorington Jr. and Katie Ferrell, *Squirrels, the animal answer Guide*

Anneke Vermeulen-Slik, Knaagdieren, konijnen en fretten; (betreffende de website-tekst inzake eekhoorns)

R. Dekker, de boeroendoek of Aziatische grondeekhoorn als gezelschapsdier.

Richard W. Thorington, Jr. John L. Koprowski, Micheal A. Steele, and James F. Whatton. *Squirrels of the world*

Websites:

- www.huisdieren.nu
- <http://www.eekhoorns.nl/>
- <http://www.hgrouve.nl/>